

UKM 06/13 Økumenisk dialog

Bakgrunn for saken:

De senere år har UKM og KM behandlet flere saker som vedrører økumenikk. Noen eksempler:

1) I 2009 behandlet UKM en sak om **Kirke som fellesskap (UKM 04/09)**.

UKM jobbet med spørsmål knyttet til det å være luthersk og viktigheten av å ha en identitet og historisk tilhørighet. Samtidig er de viktigste sidene ved troen noe vi deler med alle kristne. Her ligger det en fruktbar spenning. I vedtaket heter det bl.a.:

Den norske kirke, sammen med andre kirker, har dette grunnleggende felles: Bibelen og evangeliet om Jesus Kristus. Å samles rundt evangeliet er utgangspunktet for fellesskapet vårt. Samtidig sier Bibelen også noe mer om det å være et slikt fellesskap. Paulus snakker om at vi er lemmer på Kristi legeme. Det betyr at vi har forskjellige funksjoner og gaver; vi utgjør en helhet til sammen og er avhengige av hverandre. (Se for eksempel 1. Kor. 12, Ef. 4 og Romerbrevet 12, 4 – 5.

2) I 2011 behandlet Kirkemøtet en sak om **Å være evangelisk-luthersk kirke i en økumenisk kontekst (KM-sak 12/11)**. Denne saken tar for seg noen av de spørsmålene UKM stilte i 2009 om egen identitet og om samhandling med andre kirker.

3) **KM-sak 9/13 Økumeniske generalforsamlinger 2013** ga Kirkemøtet innblikk i noen av de store økumeniske sakene som behandles i de store økumeniske organisasjonene for tiden. De viktigste sakene gjelder kirkenes enhet, misjon, diakoni og sosial rettferdighet.

Det planlegges å lage en handlingsplan for økumenikk hvor det å styrke det økumeniske arbeidet lokalt i menighetene blir viktig. Utfordringen gjelder å lage en plan som tar opp både store, internasjonale samarbeidsspørsmål, og samtidig greier å være relevant og konkret for samarbeidet mellom kirkene i Norge, og lokalt.

Økumenisk praksis og dialog

I virkeligheten praktiserer mange ungdommer økumenikk i sitt daglige liv, også ungdommer i Dnk. Det er ikke sikkert at en tenker på seg selv som spesielt luthersk. Det er heller ikke sikkert at en er bevisst på at en ofte faktisk handler økumenisk. Noe av dette er en helt naturlig kristen praksis blant ungdommer, en går gjerne på kristne møter der hvor en har venner, liker musikken og får de gode samtalene. Hvilket kristent fellesskap en går i

Fakta

Økumenikk: Ordet kommer av det greske "oikoumene", som betyr omtrent det samme som "hele den bebodde verden". Det brukes for å betegne dialogen og samarbeidet mellom kirker over hele verden.

Flere kirke-økumeniske uttrykk:

Den verdensvide kirke er en betegnelse som brukes om at alle kristne kirker verden over til sammen utgjør Jesu Kristi kirke i verden.

Den universelle kirke brukes for å betegne alle kristne på alle steder til alle tider.

Kirkens enhet betegner båndet mellom alle kristne som til sammen utgjør Kristi ene legeme.

Når uttrykket kirkenes enhet brukes i flertall, er det for å beskrive de mange kristne kirker som forsøker å jobbe mot det endelige målet om enhet i Kristus.

til vanlig kan like gjerne være hos noen andre kirker og organisasjoner enn i Dnk. Men det kan være interessant for ens egen tro og identitet å reflektere nærmere over dette.

Å reflektere over dette sammen med andre kan føre til dype, gode samtaler hvor en lærer noe både om andre og seg selv. Samtale om tro og trospraksis er viktig for kristen tro. En får ofte større respekt og forståelse for mennesker som tror på en litt annen måte når en har delt noe med hverandre, fått forklare hva en mener, og hvorfor. I slike samtaler kan holdningen til andre troende endre seg i positiv retning. På den annen side kan det også være krevende for ens egen tro å skulle forklare og forsvare det en tror på. I sånne øyeblikk er det viktig å huske at troen ikke er en konkurranse i kunnskap, i fromhet eller logikk. Men det er viktig å være åpen for at samtalen kan bringe økt bevissthet og større rikdom i ens egen tro. I denne spenningen mellom egen identitet og tro og andres identitet og tro ligger kimen til fruktbar dialog.

Samtalen er også et grunnleggende viktig redskap for økumenisk dialog. Kallet til enhet ligger i bunn for alt økumenisk arbeid. Men økumenisk arbeid er ikke bare dialog og samtale. Det kan være samarbeid om å finne nye trosuttrykk, om å gi et kristent vitnesbyrd gjennom kultur, bønn og musikk, evangelisering og misjon. Det kan være samarbeid for å hjelpe andre gjennom diakoni eller nødhjelp. Det kan være kampen for Guds skaperverk gjennom miljøarbeid og arbeid for menneskers livsverd og rettigheter. Selv om økumenisk arbeid først og fremst er arbeid som gjelder dialogen mellom forskjellige kirker, grenser det opp til andre dialoger. Dialog er ikke begrenset bare til samarbeidet med andre kirker og organisasjoner. Dialog med andre tros- og livssynssamfunn er viktige redskap i kirkens arbeid for rettferdighet og fred. Religionsdialog mellom kristne kirker og andre religioner er et eget arbeidsfelt. Det kan også være nødvendig med dialog og øvelse i samarbeid også innenfor Dnk. Som majoritetskirke i Norge finnes store forskjeller mellom menigheter, grupper og enkeltpersoner, selv om de tilhører samme kirke. Det kan for eksempel være forskjeller mellom kulturer, etnisitet og språk, forskjellig oppfatning av hvilke oppgaver som er viktige, forskjeller mellom by og land, mellom høykirkelige og lavkirkelige, organisasjonstilhørighet, lokale interesseforskjeller og mange andre ting. På mange måter er det også behov for dialog innenfor kirken.

Kirke som fellesskap – Hva vil det si å være evangelisk-luthersk kirke i dag?

Da UKM jobbet med temaet «Kirke som fellesskap» i 2009 (UKM-sak 04/09), var undertemaet: «Hva vil det si å være evangelisk-luthersk kirke i dag?». UKM diskuterte grundig spørsmål som er knyttet til tro og identitet. UKM la vekt på fellesskapet og at vi alle er «lemmer på Kristi legeme» (Rom- 12, 4 – 5). Men også behovet for tilhørighet i en kirkelig tradisjon ble løftet frem. Som medlemmer av Dnk spiller den evangelisk-lutherske arven en viktig rolle. Men hva betyr dette når vi inngår samarbeid

***Dialog:** Ordet kommer fra gresk og betyr omtrent «gjennom samtale». Dialogen er en samtale, en meningsutveksling som har til hensikt å skape økt forståelse mellomto eller flere parter.*

***Økumenisk dialog** viser i hovedsak til samtalen mellom personer fra forskjellige kristne kirker.*

***Religionsdialog**, eller inter-religiøs dialog, viser til samtalen mellom mennesker med forskjelligtro og religion. Noen ganger samarbeider kirkene økumenisk for å delta i religionsdialog med representanter fra andre religioner.*

med kristne fra andre tradisjoner? Vil det å være luthersk utelukke samarbeid med ikke-lutherske kirker? For å svare på dette viste UKM til Martin Luther selv:

Like ens lærer de at det alltid vil forbli én hellig kirke. Men kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett. Og til sann enhet i kirken er det nok å være enig om evangeliets lære og om forvaltningen av sakramentene. Men det er ikke nødvendig at det alle steder er ensartede menneskelige overleveringer eller skikker eller seremonier som er fastsatt av mennesker.

(Hentet fra Confessio Augustana VII, den augsburgske trosbekjennelse som hører til Dnks lutherske bekjennelsesgrunnlag.)

UKM sa også noe om spenningen mellom det å ta vare på den lutherske tilhørigheten og det å være åpen for samarbeid i et bredere kristent fellesskap:

Gjennom økumenisk, tverrkirkelig og inter-religiøst arbeid vil vi ikke bare få tettere fellesskap med andre kirkesamfunn, men også øke bevisstheten på vår egen identitet. Tettere fellesskap og økt bevissthet om egen identitet er ikke nødvendigvis to motsetninger.

Og videre:

Vi ser at det er mye som kan splitte og skape avstand mellom Den norske kirke og ulike organisasjoner og i forhold til andre kirkesamfunn. Det er menneskelig naturlig å fokusere på forskjeller, men det som holder oss sammen er viktigere enn det som skiller oss.

Økumenisk handlingsplan

Når Dnk skal lage handlingsplan for økumenikk er det mange tema og arbeidsområder som kan nevnes: kirkens enhet, misjon og diakoni, bredere økumenisk dialog, religionsdialog, skaperverk og bærekraft, rettferdighet, fred og menneskerettigheter, migranter og minoriteter. Fordi det er så mange saker blir det behov for å gjøre nødvendige prioriteringer. Det er økumenisk grunnleggende at slike prioriteringer gjøres i samråd med andre. Det er også viktig at bakgrunnsinformasjon er tilgjengelig og at det er bred og åpen deltakelse. Noe av det viktigste kirken kan gjøre er å informere, drive holdningsarbeid og bidra til aktivt engasjement.

I 2011 behandlet Kirkemøtet (KM) en sak om Å være evangelisk-luthersk kirke i en økumenisk kontekst (KM-sak 12/11). I punkt 6 i vedtaket fra Kirkemøtet heter det:

Kirkemøtet ber videre Mellomkirkelig råd om å utarbeide en handlingsplan for økumenikk som inkluderer grunnlagstenkning rundt den lutherske kirkes tilhørighet til den verdensvide kirke. En slik plan bør synliggjøre misjon og de eksisterende økumeniske relasjonene. Videre bør planen vise hvordan lutherske kirker bidrar inn i den økumeniske dialogen, så vel som påvirkes av det økumeniske fellesskap.

I oppfølgingen av Kirkemøtets vedtak har det vært nyttig å avklare hvilke saker som er under arbeid både nasjonalt og internasjonalt, og som bør ligge til grunn for en handlingsplan for Den norske kirkes økumeniske engasjement fremover.

Økumenisk arbeid i Norge

Norges Kristne Råd er blitt et av de bredeste økumeniske rådene i verden, og svært betydningsfullt for norsk kristenliv og for Den norske kirke (Dnk). I Norges Kristne Råd samarbeider norske kirker på en rekke områder, om religionspolitikk og religionsfrihet, om fred, om HIV/AIDS, flerkulturelle nettverk og global informasjon. I Norges Kristne Råd finnes det et økumenisk samtaleforum, og dessuten også **Unges Kristne Råd**, hvor Dnk sender seks delegater. Når kristne kirker i Norge kan samles på den brede plattformen som Norges Kristne Råd er for å samarbeide om å **ta vare på skaperverket** og leve bærekraftig, er det et grunnleggende viktig vitnesbyrd til verden om sentrale deler av kristen tro. Dette er viktige steder for dialog og å bli kjent med hverandres tro og kirker. Se: www.norkr.no

I tillegg driver Dnk sitt eget økumeniske arbeid. Vi har offisielle samtaler eller avtaler med **Den katolske kirke i Norge** og med **Metodistkirken i Norge**. Dnk har tidligere hatt bilaterale samtaler med **adventistene, baptistene og Frikirken**. Nå er det aktuelt å samtale med **pinsevenner i Norge**. En del av disse samtalen dreier seg om å avklare teologiske spørsmål som skiller kirkene, men også å finne grunnlag for nærmere samarbeid.

Religionsdialog har blitt en svært viktig del av kirkenes økumeniske arbeid i løpet av et par tiår. Samtidig som Dnk deltar i global religionsdialog gjennom de økumeniske organisasjonene og organisasjoner som Religious Leaders for Peace, er det ikke minst i Norge at religionsdialogen har spennende former. Den finner sted i **Samarbeidsrådet for Tros- og Livssynssamfunn (STL)**, og gjennom bilaterale og trilaterale samtaler med de enkelte trossamfunn, slik som **Det mosaiske trossamfund og Islamsk Råd i Norge**. Sammen med de to sistnevnte har Dnk nylig startet en dialog kalt **"Abrahams barn"**. Religionsdialogens hovedmål er å skape samtale som bidrar til økt forståelse og respekt religionene imellom, noe som i sin tur bidrar til å finne fredelige løsninger på konflikt og felles satsning for å bygge et godt samfunn både i Norge og i verden. Et spennende resultat av religionsdialogen i Norge er Oslokoalisjonens arbeid for å lage felles retningslinjer for hvordan drive misjon med respekt for andres tro, og hvordan ivareta det enkelte menneskes trosfrihet.

Menneskerettigheter er et annet samfunnstema som er et sentralt økumenisk tema. Dette gjelder ikke bare rettighetsspørsmål knyttet til trosfrihet, men også en rekke spørsmål knyttet til det å være fellesskap, å leve i samfunn med hverandre og med Gud. De senere år har en rekke menneskerettighetsspørsmål blitt tatt opp i forbindelse med klimarettferdighet både i verden og i Norge. For Dnk betyr det at arbeidet med skaperverk og bærekraft også er et arbeid som berører menneskerettigheter. Økonomisk skjevfordeling i verden reiser stadig etiske utfordringer som angår menneskers rettigheter, fattigdom og rikdom er også sentrale tema i evangeliene. Disse viser at Dnk aldri kan leve isolert fra verdenssamfunnet. Kirkemøtet i 2014 skal behandle en egen sak om Dnk og menneskerettighetene. Det er gledelig at UKM ønsker å behandle denne saken på forhånd, og det er ønskelig at saken også kan ses i sammenheng med en økumenisk handlingsplan for Dnk.

Nært knyttet til menneskerettighetsspørsmålet er **arbeid for migranter**. Migrasjon har skjedd til alle tider men er likevel en av vår tids store samfunnsutfordringer. I tillegg til flyktninger og asylsøkere fra konfliktområder mottar Norge i dag en stor del arbeidsinnvandrere, både lovlig og ulovlig. I tillegg til politiske og menneskerettslige utfordringer i møte med denne situasjonen, reiser det seg også spørsmål rundt menneskeverd og verdighet. Migranter lever ofte i en særlig sårbar situasjon og møter utfordringer knyttet til økonomi, språk og etablering. I tillegg savner mange tidligere hjem,

venner og nær familie. Noen sliter også med skader og traumer knyttet til konfliktsituasjoner der de kommer fra. Kirken har et spesielt kall til å ta seg av vanskeligstilte, et kall begrunnet i skapelsen, i det kristne menneskesynet, og i kallet til fellesskap. Det betyr ikke bare å legge til rette for at samfunnet behandler migranter humant, men for en kirke betyr det også å åpne for at migranter kan finne seg til rette i våre egne menigheter. Svært mange innvandrere som kommer til Norge er kristne i utgangspunktet, selv om de ikke alltid er lutherske. Mange kristne innvandrere finner seg til rette hos andre kirker, for eksempel katolikkene eller baptistene. Andre igjen starter nye menigheter, for eksempel sammen med innvandrere fra samme land eller region, eller mennesker de deler språk og kultur med. Den verdensvide kirke befinner seg også i Norge. Et viktig økumenisk arbeid er derfor å legge til rette for samarbeid med migrantmenigheter i Norge. (Se f.eks. Norges Kristne Råds arbeid gjennom Flerkulturelt Kirkelig Nettverk: <http://www.norkr.no/index.cfm?id=100653>)

Økumenisk arbeid på verdensbasis

Kallet til misjon og kallet til enhet viser også at Dnk er en del av den verdensvide kirke. Mellomkirkelig råd (MKR) har derfor ønsket å starte arbeidet med en økumenisk handlingsplan etter to større økumeniske generalforsamlinger i 2013. Den ene er generalforsamling i Konferansen av Europeiske Kirker (KEK) i Budapest, 3. – 8. juli 2013, den andre er generalforsamling i Kirkenes Verdensråd (KV) i Busan, 30. oktober – 8. november 2013. Det er ventet at arbeidet med en handlingsplan foregår i 2014, og at saken tidligst behandles på KM i 2015.

Viktig bakgrunnsmateriale for en økumenisk handlingsplan ble behandlet på Kirkemøtet i 2013, se <http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=343467>.

Til KVs generalforsamling foreligger en rekke dokumenter som er utarbeidet til generalforsamlingen, om kirkens enhet, om misjon, om diakoni og om globalisering, fattigdom og miljøspørsmål, for å nevne noen. Disse er saker som også blir behandlet i flere økumeniske fora, slik som i **Det lutherske verdensforbund (LVF)**, **Community of Protestant Churches in Europe (CPCE)** og i **Porvoofellesskapet**. I oppfølgingen er det naturlig at disse får plass i Den norske kirkes økumeniske handlingsplan.

Samtidig foregår det økumenisk dialog og samhandling også utenfor de tradisjonelle økumeniske organisasjonene. **Global Christian Forum** er et eksempel på en viktig nyvinning de senere årene. I Nairobi 2007 møttes representanter fra KV, World Evangelical Alliance (WEA), Lausannebevegelsen og pentekostale kirker til samtale og nettverksbygging. Dette skjedde på initiativ fra misjonskommisjonen i KV, som i lengre tid har samarbeidet med kirker og organisasjoner som ikke er medlemskirker i KV. Global Christian Forum har siden hatt et lite kontor i det økumeniske senteret i Genève. Det er ingen institusjonalisert organisasjon, men mer et løst nettverk som forsøker å bygge bro mellom kirker og kristne tradisjoner som har stått langt fra hverandre. Metodologien er basert på gruppesamtaler der en deler troshistorie med hverandre. På den måten skapes det klima for lytting og læring som bidrar til å rive ned fordommer. Selv om det er mange teologiske og organisasjonsmessige ulikheter mellom kirkene settes et viktig fokus på det en har felles, troen på Jesus Kristus. I sin tur gir det grobunn for økt samarbeid i misjon og diakoni. Global Christian Forum har etter hvert initiert regionale møter, noe som gjør det lettere å sørge for bredere deltakelse fra kirkene.

«Må de alle være ett»

Vi ser altså at kirkens økumeniske engasjement er grunnleggende lokalt, men ikke kan skilles fra arbeidet internasjonalt. På samme måte er økumenisk samarbeid grunnleggende universelt og men får konkrete uttrykk lokalt.

Vi lever ikke uavhengig av den verdensvide kirke. Den verdensvide kirke trenger oss og vi har noe å gi. Samtidig kommer den verdensvide kirke til oss med sine utfordringer til tjeneste, sin inspirasjon til tro og evne til fornyet trospraksis. Det er denne enheten og dette mangfoldet Jesus selv kaller oss til når han ber for disiplene sine:

*Jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som gjennom deres ord kommer til tro på meg. **Må de alle være ett**, slik du, Far, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss, for at verden skal tro at du har sendt meg. (Joh. 17: 20-21)*

Utfordringsspørsmål:

- Spiller det noen rolle hvilken kirke du tilhører?
 - Spiller det noen rolle hvilken kirke vennene dine tilhører?
 - Hva er de viktigste spørsmålene dere har til hverandre?
 - Hvilke spørsmål er mest relevante for ungdom i sitt lokale samarbeid?
- Hva synes du er de viktigste økumeniske utfordringene kirken står overfor?
 - Hvordan kan vi legge til rette for at menigheten best mulig kan møte disse utfordringene lokalt?
- Dnk er også en landsdekkende majoritetskirke. Hvilke spesielle utfordringer gir det kirken?
 - Hvordan kan Dnk best samhandle med andre kirker i Norge i årene fremover?
 - Hvordan kan Dnk sørge for aktiv deltakelse fra egne rekker i det økumeniske arbeidet?
- Hvilke store samfunnsspørsmål er det kirkene bør samarbeide om i verden?
 - Hva synes du er de viktigste trosspørsmålene de kristne kirkene bør enes om?
 - Hvordan kan Dnk best legge til rette for bred deltakelse i sitt internasjonale økumeniske engasjement?

Vedlegg:

Den norske kirke i den økumeniske bevegelse – et aktuelt overblikk